

Брюксел, 18.11.2015 г.
COM(2015) 572 final

**СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА,
ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ, КОМИТЕТА
НА РЕГИОНИТЕ И ЕВРОПЕЙСКАТА ИНВЕСТИЦИОННА БАНКА**

Състояние на енергийния съюз 2015 година

{SWD(2015) 208}
{SWD(2015) 209}
{SWD(2015) 217 à 243}

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Разработената от Европейската комисия „Рамкова стратегия за устойчив енергиен съюз с ориентирана към бъдещето политика по въпросите на изменението на климата“¹ създаде нова динамика за осъществяване на прехода към нисковъглеродна, сигурна и конкурентоспособна икономика. С цел запазване на тази динамика, в настоящия първи доклад за състоянието на енергийния съюз² се разглежда напредъкът, постигнат през последните девет месеца, и се разкриват ключовите проблеми, на които трябва да се обърне особено внимание в политиката през 2016 година, която е ключова за реализацията на енергийния съюз³.

След няколко дни световните лидери ще се съберат в Париж, за да се договорят относно начина за справяне с едно от най-големите предизвикателства пред човечеството: изменението на климата. В доклада за състоянието на енергийния съюз се изтъква приносът на Европа за преговорите в Париж и се набляга върху последващите действия. Европа трябва да запази и след конференцията в Париж водещите си позиции в прехода към нисковъглеродна икономика, както чрез постигането на целите за 2030 г. в областта на климата и енергетиката, така и със съгласувана дипломация в тази област, което да гарантира изпълнението от всички държави на техните ангажименти.

Налице са силни икономически аргументи в полза на този преход. Водещи европейски предприятия променят своите бизнес модели. Енергията от възобновяеми източници и енергийната ефективност създават работни места в Европа, за които са необходими нови умения и инвестиции. Много от промените, свързани с този преход, ще се осъществяват в градовете и общините; когато в нашите градове се въведат повече интелигентни устройства, те ще станат основни фактори за политиките на ЕС за устойчива енергетика.

Пазарите на електроенергия и газ все още не функционират така, както би следвало. За да бъде преходът към нисковъглеродна икономика успешен и социално справедлив, гражданите следва да поемат повече отговорност, да се възползват от новите технологии и от увеличената конкуренция, така че да намалят сметките си, и да участват по-активно в пазара.

През 2015 г. енергетиката продължи да е водеща тема поради геополитически събития в непосредствена близост до нас. С оглед на справянето с тези предизвикателства, енергийната сигурност, ефективността, развитието на инфраструктурата, доизграждането на вътрешноевропейския енергиен пазар и устойчивостта са неразривно свързани. Вторият списък на проекти от общ интерес (ПОИ) определя инфраструктурните проекти, които са спешно необходими, за да постигнем целите на енергийната ни политика.

¹ COM(2015)80.

² Той се придружава от редица доклади и работни документи на службите на Комисията, като първа стъпка към рационализиране на задълженията за докладване на Комисията.

³ Работна програма на Комисията, COM(2015)610. Всички предложения ще бъдат изготвени в съответствие с принципите на субсидиарност, пропорционалност и по-добро регулиране. Някои от тези предложения ще бъдат инициативи по Програмата за пригодност и резултатност на регулаторната рамка (REFIT).

Докладът за състоянието на енергийния съюз представя основните градивни елементи на механизъм за изпълнение, водещ до по-предсказуеми, прозрачни и устойчиви политики. Упътването относно интегрираните национални планове в областта на енергетиката и климата дава основата, за да започнат държавите членки разработването на тези свои планове за периода 2021—2030 г. Предложената методика за ключовите показатели е първата стъпка към измерване и мониторинг на напредъка към енергийния съюз.

През последните месеци представители на Комисията посетиха много държави членки за дискусии по енергийния съюз с широк кръг от заинтересовани страни. Освен това във всички държави членки бяха проведени дискусии по технически въпроси. Тези контакти дадоха възможност на Комисията да изготви оценка за всяка държава членка във връзка с енергийния съюз и да формулира заключения за политиката по всички пет измерения на енергийния съюз.

2. ДЕКАРБОНИЗАЦИЯ НА ИКОНОМИКАТА

Постигнат напредък

Понастоящем икономиката на ЕС е най-ефективната измежду големите икономики в света по отношение на въглеродните емисии. Тя постигна особено големи успехи в прекъсването на връзката между икономическия растеж и емисиите на парникови газове. В периода 1990—2014 г. общият брутен вътрешен продукт на ЕС нарасна с 46 %, докато общите емисии на парникови газове намаляха с 23 %. ЕС е една от само трите големи икономики⁴, в които повече от половината от електроенергията се произвежда без генериране на парникови газове⁵.

Една от целите, заложи в Стратегията за енергиен съюз, е по-нататъшно оттегляне от икономиката, задвижвана от изкопаемите горива. През 2015 г. беше постигнат напредък в три области, които са в основата на този преход: търговията с емисии, възобновяемите енергийни източници и по-нататъшните инвестиции в нисковъглеродни технологии и енергийната ефективност.

Споразумението относно въвеждането от 2019 г. на резерва за стабилност на пазара ще укрепи схемата на ЕС за търговия с емисии (СТЕ). През юли 2015 г. Комисията представи предложение за изменение на схемата на ЕС за търговия с емисии. Това е последната стъпка за пълното разгръщане на потенциала на схемата на ЕС за търговия с емисии като основен европейски инструмент за постигане на целта за 2030 г. за емисиите на парникови газове. Комисията приканва Европейския парламент и Съвета приоритетно да разгледат предложението.

В подкрепа на амбицията на ЕС да стане водещ в областта на енергията от възобновяеми източници, Комисията представи през юли 2015 г. съобщение с консултативен характер относно нова организация на пазара на електроенергия, централна цел на която е този пазар да бъде пригоден към растящия дял на енергията от възобновяеми източници. Възобновяемите ресурси се превръщат в основен енергиен

⁴ Другите са Бразилия и Канада.

⁵ 27% от електроенергията се генерира от възобновяеми енергийни източници, а други 27 % — от ядрена енергия.

източник. Те вече задоволяват нуждите на 78 милиона европейци, а ЕС, като цяло, е на път да постигне целта си за 2020 г. от 20 % дял на възобновяемите източници в крайното енергопотребление.

За прехода към нисковъглеродна икономика ще бъдат необходими значителни инвестиции, по-специално в електроенергийните мрежи, производството на електроенергия, енергийната ефективност и иновациите⁶. Бюджетът на ЕС допринася за осъществяването на този преход чрез включване на цели във връзка с климата във всички съответни политически инициативи, което гарантира, че най-малко 20 % от бюджета на ЕС за периода 2014—2020 г. е насочен към климата. Това представлява около 180 милиарда евро за периода 2014—2020 г. Над 110 милиарда евро се предоставят чрез европейските структурни и инвестиционни фондове (ЕСИФ). Освен това, проекти за енергийна ефективност и за енергия от възобновяеми източници бяха измежду първите, одобрени за гарантиране от Европейския фонд за стратегически инвестиции (ЕФСИ), по-специално в Дания, Финландия, Франция, Испания и Обединеното кралство.

През март 2015 г. ЕС представи обвързващата цел за намаляване на вътрешните емисии на цялата си икономика с най-малко 40 % до 2030 г. в сравнение с равнищата от 1990 г., въз основа на предоставената от Комисията рамка в областта на климата и енергетиката до 2030 г. През септември 2015 г. ЕС прие позицията си за Конференцията в Париж по въпросите на климата (COP21)⁷. Тя потвърди готовността на ЕС да води преговори за амбициозно, обвързващо и прозрачно глобално споразумение по въпросите на климата, което да осигури ясно определен път, за да се ограничи увеличението на средната глобална температура до по-малко от 2 °C Към момента на приемането на настоящия първи доклад за състоянието на енергийния съюз над 160 държави, на които се падат повече от 90 % от текущите глобални емисии, представиха своя планиран национално определен принос (INDC). Мащабът на тези приноси е безпрецедентен и ще доведе до значително намаление на емисиите в целия свят, като се премине от „действия на неколцина“ съгласно Протокола от Киото към „действия от страна на всички“.

За постигането на тези цели ще бъдат необходими по-нататъшни решителни действия на местно равнище. Имайки предвид тази цел, Комисията свика на 15 октомври 2015 г. представители на малки и големи градове за сключване на за ново Споразумение на кметовете (Covenant of Mayors), обхващащо инициативи както за смекчаване на последиците от изменението на климата, така и за адаптиране към него. Чрез сключването на глобално споразумение на кметовете то ще насърчава за действия от страна на местните власти в целия свят, включително в необхванати досега региони.

Повече от 4000 предприятия също ще поемат ангажименти за действия до започването на COP21. Изпълнението на тези ангажименти по места ще разкрие значителни бизнес възможности за новаторски предприятия в ЕС и ще създаде работни места и растеж в ЕС.

⁶ COM(2014)15 и неговата оценка на въздействието.

⁷ Заключение на Съвета по околна среда от 18.9.2015 г.

Пътят напред

Веднага след конференцията в Париж по въпросите на климата всички държави трябва да превърнат своите ангажменти в конкретни политически действия. Поради това Комисията възнамерява през първата половина на 2016 г. да направи предложения относно изпълнението на целта емисиите в секторите извън СТЕ да бъдат намалени с 30 % в сравнение с 2005 г., като определи национални цели за намаляване на емисиите на парникови газове и насочи вниманието към включването на сектора на земеползването, промените в земеползването и горското стопанство (LULUCF).

Предвид това, че около една трета от емисиите на парникови газове в секторите извън обхвата на СТЕ са от транспорта, Комисията предвижда съобщение относно действията, необходими за декарбонизацията на всички видове транспорт. То следва да бъде последвано от няколко предложения, включително относно стандарти за емисиите на CO₂ от леки автомобили и микробуси, мониторинга на тежкотоварни превозни средства, справедливото и насърчаващо ефективността ценообразуване, както и относно правилата за достъп на автомобилния транспорт до пазара.

Ефективното прилагане на регулаторните стандарти е от решаващо значение за намаляване на емисиите от автомобилния транспорт. Системите за изпитване дават значително занижени резултати за емисиите на парникови газове и някои замърсители на въздуха. С оглед на това Комисията подготвя предложение за прилагане на хармонизираната в световен мащаб процедура за изпитване на лекотоварни превозни средства (World-harmonised Light-duty vehicle Test Procedure — WLTP) в ЕС⁸. След нейното влизане в сила в 2017 г. тя ще осигурява по-точна информация относно емисиите на CO₂ и разхода на гориво. Освен това от 2017 г. нататък ще станат задължителни изпитванията на дизеловите автомобили за измерване на емисиите на замърсители на въздуха при реални условия на шофиране с оглед действително да се намалят техните емисии на азотни оксиди (NO_x)⁹. Комисията подготвя също предложения за укрепване на системата за одобрение на типа и наблюдение на пазара, както и за повишена независимост на изпитването на превозни средства.

Новата директива за енергията от възобновяеми източници и политиката до 2030 г. за устойчиво развито производство на използваната за енергийни цели биомаса, които ще бъдат представени през 2016 г., ще осигурят подходяща рамка за постигане на обвързващата цел на равнище ЕС за дял от най-малко 27 % на енергията от възобновяеми източници към 2030 г. Тя ще очертае политиките и мерките на ЕС, които заедно с приноса на държавите членки, описан в техните национални планове в областта на енергетиката и климата, следва да осигурят постигането на тази цел. С оглед на въвеждането на подходящи стимули за декарбонизацията, ще настояваме също така за постепенно премахване на субсидиите за ископаеми горива.

⁸ Хармонизираната в световен мащаб процедура за изпитване на лекотоварни превозни средства (WLTP) беше приета през 2014 г. в рамките на Икономическата комисия за Европа на Организацията на обединените нации (ИКЕ на ООН), за да замени стария изпитвателен цикъл „New European Drive Cycle“ (NEDC).

⁹ Това ще осигури действително съответствие на специфичните емисии на превозните средства при реални условия с нормативно установените пределно допустими стойности, като се отчитат отклоненията, дължащи се на неопределеността в изпитвателната процедура и измервателните уреди, които постепенно ще бъде намалявани с течение на времето.

Заклучения относно политиката на равнища държава членка, регион и ЕС:

- *ЕС е на път да изпълни своите цели по стратегията „ЕС 2020“ за емисиите на парникови газове (т.е. намаление с 20 % към 2020 г. в сравнение с 1990 г.). През 2014 г. емисиите на ЕС бяха с 23 % под равнището от 1990 г. и според последните прогнози, представени от държавите членки, се очаква емисиите през 2020 г. да бъдат с 24 % по-ниски, отколкото през 1990 г.*
- *Очаква се 24 държави — членки на ЕС, да постигнат със съществуващите политики и мерки своята национална цел по стратегията „ЕС 2020“ в секторите извън СТЕ. Четири държави членки (Ирландия, Люксембург, Белгия и Австрия) ще трябва да положат допълнителни усилия, за да изпълнят своите вътрешни цели за 2020 г. за секторите извън СТЕ, или да използват от съществуващите гъвкави механизми, предвидени в решението за разпределяне на усилията¹⁰.*
- *По отношение на енергията от възобновяеми източници ЕС, като цяло, е на път да постигне целта за 2020 г. Всички държави членки освен три (Люксембург, Нидерландия и Обединеното кралство) постигнаха своята междинна цел за 2013—2014 г. съгласно данни за 2013 г.¹¹ Някои държави членки, т.е. Франция, Люксембург, Малта, Нидерландия и Обединеното кралство, а в по-малка степен — Белгия и Испания, трябва да направят оценка дали техните политики и инструменти са достатъчни и ефективни за постигането на целите им за енергията от възобновяеми източници. Също и за Унгария и Полша не е сигурно, че ще постигнат целите за 2020 г. за енергията от възобновяеми източници. За другите деветнадесет държави членки има изгледи да преизпълнят — някои от тях дори значително — своите цели за 2020 г. за енергията от възобновяеми източници. Растящият дял на енергията от възобновяеми източници спомага за повишаване на енергийната сигурност на Европа.*
- *Освен това в голямото мнозинство от държавите членки са необходими по-нататъшни усилия, за да се гарантира, че енергията от възобновяеми източници е по-добре интегрирана в пазара и по-специално да се осигури съгласуваност между насърчителните схеми и функционирането на електроенергийните пазари. Всички държави членки трябва да гарантират спазването на новите насоки относно държавната помощ за околната среда и енергетиката, включително на основното изискване помощта да се предоставя в резултат от конкурентна тържсна процедура въз основа на ясни, прозрачни и недискриминационни критерии, и доближаването на енергията от възобновяеми източници до пазарните условия.*
- *Швеция е единствената държава членка, която до сега е участвала в механизъм за сътрудничество с друга държава (Норвегия) за енергията от възобновяеми източници. Обнадеждаващо е, че обхватът на регионалните форуми, като например Плана за действие относно взаимосвързаността на балтийския енергиен пазар (BEMIP), се разширява, така че да включва сътрудничеството между държавите членки по енергията от възобновяеми източници. Необходими са повече подобни регионални инициативи — например по отношение на регионите на северните морета и на Средиземно море.*

¹⁰ Вж. доклада за напредъка на действията по климата, COM(2015)576 + SWD(2015)246.

¹¹ Тъй като междинните цели са определени като осреднена стойност за две години, е възможно новите данни за 2014 г. на Евростат да променят тази оценка.

3. ЕНЕРГИЙНАТА ЕФЕКТИВНОСТ КАТО СРЕДСТВО ЗА НАМАЛЯВАНЕ НА ЕНЕРГОПОТРЕБЛЕНИЕТО

Постигнат напредък

С оглед да се постигне амбициозно равнище на енергийната ефективност до 2030 г., Комисията започна въвеждането на средства и инструменти, чрез които енергийната ефективност се третира като самостоятелен източник на енергия. Като първа стъпка Комисията предложи през юли 2015 г. изменение на Директивата за енергийното етикетиране¹². С това предложение се цели действащата нормативна уредба в областта на енергийното етикетиране да стане по-ефективна и да се засили нейното прилагане. Пак през 2015 г. влязоха в сила редица мерки за екопроектиране и енергийно етикетиране, които имат потенциал за по-нататъшно намаляване на потреблението на енергия от домакинствата и по този начин — на сметките. Комисията възнамерява по-късно тази година да представи предложение за нов работен план относно екопроектирането, което в бъдеще ще спомага — освен за повишаване на енергийната ефективност — и за кръговата икономика.

Енергийната ефективност играе важна роля в Европейския фонд за стратегически инвестиции. Фондът вече подкрепя стратегически проекти за енергийна ефективност — например във Франция и Италия. Много повече проекти са в процес на одобряване. Това ще допълва инвестициите от европейските структурни и инвестиционни фондове.

Докладът за напредъка в изпълнението на целта за повишаване на енергийната ефективност с 20 % до 2020 г.¹³, придружаващ настоящото съобщение, показва че въпреки постигнатия значителен напредък, колективните усилия на държавите членки съответстват само на 17,6 % икономии на първична енергия в сравнение с прогнозните данни за 2020 г.¹⁴ Комисията обаче запазва оптимизма си, че целта от 20 % може да бъде постигната, ако действащото законодателство на ЕС се прилага правилно и изцяло. Държавите членки следва да повишат амбицията си и да подобрят условията за инвестиране, така че да продължи повишаването на енергийната ефективност в Европа.

Пътят напред

Все още съществуват многобройни пречки за оползотворяването на пълния потенциал за повишаване на енергийната ефективност, като например недостиг на информация и липса на специални финансови инструменти. Това води до ограничено разпространение на възможностите, продуктите и технологиите за енергийна ефективност.

Комисията предвижда да направи през 2016 г. законодателни предложения за привеждане на Директивата за енергийната ефективност в съответствие с индикативната цел на равнище ЕС за повишаване на енергийната ефективност с поне 27 % до 2030 г. (която подлежи на преразглеждане до 2020 г. с оглед евентуално да бъде повишена на 30 % на равнище ЕС). Също толкова важно е да се обърне особено внимание на сградите, чието енергопотребление представлява около 40 % от общото

¹² COM(2015)341.

¹³ COM(2015)574 и придружаващият го работен документ на службите на Комисията SWD(2015)245.

¹⁴ COM(2014)520.

крайно енергопотребление в ЕС и около една четвърт от преките емисии на парникови газове извън СТЕ. Извършва се задълбочена оценка на Директивата за енергийната ефективност с оглед на нейното преразглеждане.

Финансирането на необходимите първоначални инвестиции в енергийната ефективност остава значително предизвикателство. Необходимо е инвестициите за енергийна ефективност да се увеличат петкратно до 2030 г.¹⁵ Комисията приоритетно ще работи със своите партньори за създаването през 2016 г. на схеми за обединяване на по-малки проекти за енергийна ефективност. Тези схеми следва да предоставят на инвеститорите по-добри възможности за инвестиране за енергийна ефективност и да улесни достъпа до капитал на националните, областните и местните платформи и програми за енергийна ефективност — особено в държавите членки, които най-много се нуждаят от тях. Те ще включват засилване на техническата помощ и съдействието за разработване на проекти по линия на Европейския консултантски център по инвестиционни въпроси (EIAN), създаден от Комисията и Европейската инвестиционна банка, за подпомагане на организаторите от публичния сектор да структурират своите проекти, както и за повишено използване на финансови схеми при стандартни условия и ред, по-специално в областта на сградите В началото на 2016 г. Комисията ще пусне в действие Европейския портал за инвестиционни проекти (EIPP). Той ще служи за привличане на инвеститори в добри инвестиционни проекти в Европа. Заинтересованите страни в областта на енергетиката се насърчават да изпращат своите проекти, за да се постигне критична маса от незапочнати проекти.

Отоплението и охлаждането са с най-голям дял в енергопотреблението в ЕС. Планирано е в началото на 2016 г. да бъде обявена специална стратегия за отоплението и охлаждането, насочена към интелигентно преобразуване на този сектор. В стратегията следва, наред с другото, да бъдат определени решения и мерки, за да се понижи енергопотреблението за отопление и охлаждане в секторите на жилищата, услугите и промишлеността, като същевременно най-малкото се наблюдават качеството на услугите и предоставяните от тях удобства, и да се намали зависимостта от изкопаеми горива.

Заклучения относно политиката на равнища държава членка, регион и ЕС:

- *Повечето държави членки следва да предприемат допълнителни мерки, за да ускорят темпа по своето равнище на амбиция и усилията си за постигане на своите национални цели за енергийна ефективност за 2020 г.*
- *Няколко държави членки (Австрия, България, Хърватия, Кипър, Франция, Гърция, Унгария, Италия, Малта, Испания и Швеция) са уведомили за по-амбициозни национални цели за 2020 г. по отношение или на първичното, или на крайното енергопотребление, което е насърчаващо. В същото време пет държави членка са понижили своето равнище на амбиция за една от двете цели. Общо взето, равнищата на националните индикативни цели за 2020 г., определени например от Хърватия, Финландия, Гърция и Румъния, а по отношение на крайното енергопотребление — и от Кипър, Италия и Португалия, не са достатъчно амбициозни с оглед на очаквания икономически растеж.*

¹⁵ Доклад на Energy Efficiency Financial Institutions Groups (EEFIG) (www.eefig.eu).

- През периода 2014—2020 г. Белгия, Естония, Франция, Германия, Нидерландия, Полша и Швеция ще трябва да намаляват своето първично енергопотребление с по-висок темп, отколкото през периода 2005—2013 г., за да постигнат своите индикативни цели за това потребление до 2020 г. Австрия, Белгия, Естония, Франция, Германия, Литва, Малта и Словакия са си поставили такива цели за крайното енергопотребление през 2020 г., за чието постигане се изисква това потребление да намалява през периода 2014—2020 г. с по-висок темп, отколкото през периода 2005—2013 г.
- По отношение на енергийната интензивност на промишлеността е налице голяма разлика между държавите членки, където тя е най-висока (България), и най-ниска (Дания и Ирландия). До голяма степен това е свързано със структурни различия между държавите членки. При все това, всички държави членки, с изключение на Гърция, Унгария, Ирландия и Латвия, са намалили енергийната интензивност на своята промишленост и строителство през периода 2005—2013 г.
- За сектора на производството на електроенергия анализът на показателите за ефективност показва тенденция към влошаване в повечето държави. По-специално, държавите членки трябва още повече да насърчават повишаването на дела на топлинната енергия, получена чрез високоефективно комбинирано производство на топлинна и електроенергия (КПТЕ), както и високоефективните топлофикационни и квартални охладителни системи.

4. НАПЪЛНО ИНТЕГРИРАН ВЪТРЕШНОЕВРОПЕЙСКИ ЕНЕРГИЕН ПАЗАР

Постигнат напредък

В основата на интегрирания енергиен пазар са електропроводите и газопроводите. От представянето на Рамковата стратегия за енергиен съюз насам се случиха много събития. С тържественото пускане в експлоатация през април 2015 г. на електропреносен кабел между Италия и Малта беше сложен край на изолацията на електроенергийната мрежа на Малта. Завършването на Eastlink между Финландия и Естония, и на Nordbalt между Литва и Швеция позволи на балтийските държави да се включат тази година в електроенергийния пазар NordPool. Друг пример за добро сътрудничество е инициативата за връзката LitPolLink между Литва и Полша, която ще бъде пусната в действие декември 2015 г. През 2015 г. беше пуснат в действие и нов междусистемен електропровод Франция—Испания, с който преносният капацитет между двете държави беше удвоен. По отношение на природния газ, с новия терминал за втечнен природен газ (ВПГ) в Клайпеда (Литва) за първи път се въведе диверсифициране на доставките на балтийския газов пазар, а с неотдавнашното споразумение за междусистемен газопровод Полша—Литва ще се сложи край на изолацията на балтийските държави от вътрешноевропейския газов пазар. Междусистемният електропровод Унгария—Словакия също представлява важен етап, както и инсталирането на оборудване за реверсивен поток в рамките на ЕС и на неговите граници с Украйна, което улеснява двупосочния търговски обмен. Освен това балтийските държави се споразумяха за обща стратегическа цел да синхронизират своите електроенергийни системи с европейската континентална мрежа.

През 2015 г. Комисията работи активно с държавите членки за създаването на групи на високо равнище за взаимосвързаност на газопреносни и електропреносни системи на

Пиренейския полуостров и за свързаност на газопреносните системи в Централна и Югоизточна Европа (CESEC), както и за реформа на групата на високо равнище за региона на Балтийско море (BEMIP). Държавите членки увеличиха сътрудничеството в рамките на регионални формирания, което започна да дава резултати. Например групата на високо равнище за свързаност на газопреносните системи в Централна и Югоизточна Европа се споразумя за списък на приоритетните проекти¹⁶, чието изпълнение ще даде възможност на държавите от региона да имат достъп до най-малко три източника на газ.

Форумът по енергийните инфраструктури, създаден от Комисията, който проведе учредителната си среща в Копенхаген на 9—10 ноември, ще работи за постигане на най-добри практики във връзка с проблеми, като например регулаторни пречки, развитието на инфраструктурата, приемането от страна на обществеността и финансирането.

Комисията работеше интензивно с държавите членки за отстраняване на съществуващите регулаторни пречки пред трансграничната търговия с електроенергия и газ. В тясно сътрудничество с държавите членки, тя се справи с проблеми по пълното прилагане на третия енергиен пакет в различни държави членки. Целта на инициативата на Комисията за структурата на пазара¹⁷ е да проправи пътя за по-нататъшно приважване на европейската регулаторна рамка в съответствие с все по-високата реална степен на интеграция на европейските енергийни пазари. Комисията също така продължи стриктно да прилага предвидените в Договора правила за конкуренцията.

Напълно интегрираният вътрешноевропейски енергиен пазар следва на първо място и най-вече да донесе осезаеми ползи за потребителите. Този принцип е отразен изцяло в съобщението „Предоставяне на нов търговски механизъм за потребителите на енергия“ от юли 2015 г.¹⁸ В съобщението се признава, че потребителите все още са възпрепятствани пълноценно да участват в преобразуването на енергийната система. От гледна точка на потребителите пазарите на електроенергия и газ все още не функционират така, както би следвало, както проличава от документа относно тенденциите при потребителите на енергия, представен заедно с настоящия доклад за състоянието на енергийния съюз¹⁹.

Пътят напред

През 2016 г. всички участници трябва да засилят работата си по инфраструктурни проекти. По-специално спешно е нужен политически импулс за проектите от общ интерес (ПОИ). Въпреки че 13 проекта от първия списък на ПОИ ще бъдат завършени до края на 2015 г., а малко повече от 100 ПОИ са на етап на издаване на разрешителни, при повече от една четвърт²⁰ се наблюдават закъснения главно поради проблеми по

¹⁶ <http://ec.europa.eu/energy/en/topics/infrastructure/central-and-south-eastern-europe-gas-connectivity>.

¹⁷ COM(2015)340.

¹⁸ COM(2015)339; придружаван от Работен документ на службите на Комисията относно най-добрите практики за собствено енергопотребление от възобновяеми източници, SWD(2015)114.

¹⁹ SWD(2015)249.

²⁰ 31 % за електроенергията и 25 % за природния газ съгласно мониторинговия доклад на Агенцията за сътрудничество между регулаторите на енергия (ACER) относно изпълнението на проекти от общ интерес.

издаването на разрешителни и/или финансирането. Процедурите не са ефективни, понеже отнемат твърде много време. За успешното им решаване е необходимо държавите членки да прилагат изцяло разпоредбите на Регламента относно указания за трансевропейската енергийна инфраструктура (TEN-E) и особено на тези, свързани с издаването на разрешителни.

Вторият списък на проекти от общ интерес²¹, приет заедно с настоящото съобщение, съдържа тези проекти, които са спешно необходими за постигането на целите на нашата политика в областта на енергетиката. В придружителния работен документ на службите на Комисията²² се определят подобренията, които са нужни за създаването на основната инфраструктура на интегрирания европейски енергиен пазар. Първите ползи за инфраструктурните инвестиции от инструментите, разработени в рамките на Европейския фонд за стратегически инвестиции, се очаква да се реализират през 2016 г. Специално за електроенергията, Комисията предвижда съобщение относно необходимите мерки, за да бъде постигната целта за 2030 г. за 15 % размер на преносния капацитет на междусистемните електроенергийни връзки. Освен това Комисията ще разгледа по какъв начин да бъдат финансирани и двете страни по проекти по границите на ЕС и Енергийната общност.

Държавите членки и заинтересованите страни проявиха голям интерес за сътрудничество в региона на северните морета. Почти половината от капиталовите разходи по всички електроенергийни проекти от общ интерес ще бъдат инвестирани в региона на северните морета. Поради това Комисията възнамерява да създаде група на високо равнище за регионално сътрудничество в района на Северно море, за да се решават проблемите от регулаторно и финансово естество, както и по пространственото планиране, които възпрепятстват осъществяването на тези проекти.

Също така ще бъде необходимо да продължи инвестирането в националната мрежова инфраструктура, за да се избегнат регионални ограничения. Особено безпокойство будят изкривяванията, причинявани от недостатъчна национална инфраструктура, когато са налице големи единни тръжни зони. Процесът на преразглеждане на тръжните зони, осъществяван от Европейската мрежа на операторите на преносни системи за електроенергия (ENTSO-E), следва да установи критичните мрежови ограничения и, когато е уместно, отделни тръжни зони съобразно тези ограничения. Такива тръжни зони могат спомогнат и за разкриване на нуждата от повече инвестиции в мрежите.

Освен това е важно да се осигури пълноценното използване на газовата и електроенергийната инфраструктура в полза на пазарната интеграция. С продължаващото стриктно прилагане на правилата за конкуренцията ще се цели по-специално да се гарантира, че пазарите не са разделени от изкуствено ограничаване на използването на наличния капацитет.

Законодателните предложения за реализацията на новата организация на пазара са планирани за 2016 г. С тях се цели най-вече по-добро свързване на пазарите на едро и дребно; укрепване на регионалното сътрудничество и ръст на трансграничната търговия; както и развитието на краткосрочни и дългосрочни пазари, които да подават

²¹ C(2015)8052.

²² SWD(2015)247.

правилни сигнали за инвестиране в модерни технологии както за производителите, така и за потребителите на електроенергия. Въздействието на преработената схема на ЕС за търговия с емисии следва също да осигурява по-добри сигнали за дългосрочно инвестиране в нисковъглеродни технологии. Комисията осигурява изисквания, гарантиращи че когато държавите членки насърчават увеличаването на инвестициите в своите енергийни пазари чрез държавна помощ, насърчителните политики се определят в съответствие с изискванията на насоките относно държавната помощ за околната среда и енергетиката²³, за да се избегнат възможните нарушения на пазара. Освен това в рамките на текущото секторно проучване в областта на държавните помощи по отношение на механизмите за капацитет за производство на електроенергия²⁴ се изследва доколко съществуващите и планираните механизми за капацитет могат възпрепятстват ефективността на вътрешноевропейския пазар.

При изготвянето на тези законодателни предложения Комисията ще наблегне особено върху стимулирането на участието в оптимизацията на потреблението в зависимост от текущите цени като средство за повишаване на ефективността и гъвкавостта на енергийните мрежи. Липсата на информация относно разходите и потреблението, трудностите при смяната на доставчиците и отсъствието на стимули за активно участие следва да останат в миналото.

Потребителите — както домакинствата, така и промишлеността — искат по-голяма прозрачност на цените на енергията и разходите за нея. Поради това Комисията подготвя за публикуване през 2016 г. нов доклад относно енергийните цени и разходи, съдържащ общ преглед на енергийните цени, данъци и такси, а също и на съответните субсидии. Това следва да допринесе за по-информиран дебат относно различните ценови равнища в държавите членки, различните съставки на енергийните цени, тяхното влияние върху конкурентоспособността на европейската промишленост и инвестициите в Европа и тяхната способност да влияят върху поведението на потребителите. Като първа стъпка Комисията представи днес предложение за подобряване на европейската статистика относно цените на газа и електроенергията²⁵.

При преразглеждането на ключовото законодателство през 2016 г. Комисията обръща особено внимание на защитата на уязвимите потребители — например при прегледа на Директивата за енергийната ефективност или в предложението за нова организация на пазара, когато има възможност за по-ясно формулиране на задълженията на държавите членки и участниците на пазара по отношение на уязвимите потребители. Комисията възнамерява да осигури достъп на бедните и уязвимите потребители на енергия до програми за финансиране за енергийна ефективност и ще се стреми да подобрява събирането на данни относно енергийната бедност.

Заклучения относно политиката на равнища държава членка, регион и ЕС:

- *Много държави членки са постигнали значителен напредък в отварянето на пазарите им на едро за конкуренцията, което е довело до съществени ползи. Въпреки това съществуват големи различия между държавите членки и много*

²³ ОВ С 200/1 от 28 юни 2014 г.

²⁴ С(2015)2814.

²⁵ COM(2015)496.

държави членки все още не прилагат изцяло необходимите правила, осигуряващи конкурентоспособни и ликвидни пазари.

- По отношение на електроенергийната инфраструктура, 22 държави членки са на път да достигнат или вече са достигнали целта за 2020 г. за 10 % размер на преносния капацитет на междусистемните електроенергийни връзки. Осемте държави членки, които понастоящем остават под поставената за 2020 г. цел за междусистемните връзки, са Кипър, Ирландия, Италия, Полша, Португалия, Румъния, Испания и Обединеното кралство.
- Все още са нужни нови междусистемни връзки за доизграждането на вътрешноевропейския пазар на електроенергия (напр. в Югозападна Европа), както и между няколко държави членки в Северна и Източна Европа (напр. Германия, Полша и Чешката република) или за допълнително свързване на държави членки (Ирландия и Обединеното кралство) с останалата част на Северозападна Европа.
- Регулирането на цените на дребно трябва да бъде ограничено във времето и сведено до изключителни случаи, в съответствие с неотдавнашно решение на Съда на Европейския съюз²⁶. Въпреки че напоследък още няколко държави членки успешно се отказаха от регулирането на цените за крайните потребители (Ирландия, Латвия), цените за домакинствата остават регулирани в различна степен в около половината от държавите членки, което може да представлява пречка за участието от страна на потребителите и за конкуренцията на пазара на дребно.
- Всички държави членки трябва да информират по-добре потребителите относно възможностите за повишаване на енергийната ефективност и да подобряват инвестиционните условия за частните потребители. Освен това са необходими по-целенасочени мерки за уязвимите потребители с оглед на ефективно справяне с енергийната бедност.
- Увеличаването на правата на потребителите чрез въвеждането на интелигентни измервателни системи се прилага ефективно само в някои държави членки (най-вече във Финландия, Италия и Швеция), а в по-малка степен — в още няколко (включително Дания, Естония и Нидерландия). В няколко държави членки административните тежести представляват пречки за потребителите, които се стремят да преминат към нови доставчици и по-добри договорни условия.
- На регионално равнище, към средата на 2015 г. повечето пазари на едро на електроенергия в ЕС са свързани с един или няколко от своите съседи, като има признаци за сближаване на цените. Положението е по-различно по отношение на природния газ. Въпреки известно сближаване на цените на големите европейски газови търговски центрове, в целия ЕС се запазват значителни ценови различия и недостатъчна интеграция на пазара, което се дължи отчасти на въздействието на дългосрочни договори и липсващи междусистемни връзки. Пазарите на дребно както на електроенергия, така и на газ все още са на национално (или поднационално равнище). Нужни са допълнителни усилия от страна на всички държави членки за постигане на напредък в интеграцията на регионалните пазари.

²⁶

5. ЕНЕРГИЙНА СИГУРНОСТ, СОЛИДАРНОСТ И ДОВЕРИЕ

Постигнат напредък

ЕС и неговите държави членки решиха да подкрепят по-съгласувани действия във външната и енергийната политика на ЕС, която да са съобразени с геополитическото развитие. През юли 2015 г. Съветът прие заключенията относно дипломатията в областта на енергетиката заедно с план за действие²⁷. В тях се изтъква нуждата от засилени двустранни и многостранни диалози, повишено използване на инструменти на външната политика за укрепване на диверсификацията и насърчаване на основани на правила прозрачни и устойчиви енергийни пазари.

Преминаването към конкурентоспособна нисковъглеродна икономика ще понижи използването на вносни изкопаеми горива благодарение на намаленото търсене на енергия и експлоатацията на възобновяеми и други местни енергийни източници. Инвестициите в устойчива инфраструктура трябва да са съобразени с тази променяща се среда, за да се избегнат блокирани активи.

2015 г. се характеризира с продължаващото напрежение между Русия и Украйна; запазващи се ниски цени на нефта, които оказват въздействие върху енергийните пазари в целия свят; нови инициативи за допълнителна инфраструктура за доставки на природен газ от Русия; нови перспективи, разкрити от ядреното споразумение с Иран, както и продължаващ спад на вътрешния добив на изкопаеми горива.

Украйна доказа през зимата на 2014—2015 г., че е надежден партньор за транзита на руски газ въпреки трудната политическа ситуация. ЕС счита, че е в интерес на всички страни Украйна да остане важна страна за транзитен пренос. ЕС активно подкрепя усилията на украинското правителство и „Нафтогаз“ да гарантират, че това няма да се промени, по-специално чрез дълбоките структурни реформи в газовия сектор, предприемани понастоящем от Украйна. От съществено значение е този процес на реформи да продължи. През цялата 2015 г. Комисията активно улесняваше преговорите между Украйна и Русия за обезпечаване на доставките на газ за Украйна през зимния период. Това доведе до парафирането на обвързващ протокол на 25 септември 2015 г. и неговото прилагане от 9 октомври 2015 г. Капацитетът за реверсивни потоци от ЕС, по-специално от Словакия, към Украйна също нарасна значително през 2015 г., което дава възможност на Украйна да внася газ през ЕС и по този начин да намали пряката си зависимост от Русия.

Комисията взема под внимание плановете на търговски дружества за изграждане на още тръбопроводи, свързващи Русия и Германия през Балтийско море. Ако „Северен поток“ 3 и 4 бъдат изградени, те няма да предоставят достъп до нов източник на доставки, а ще увеличат още преносният капацитет от Русия към ЕС, който дори сега се използва само на 50 %. Тези тръбопроводи ще трябва да са в пълно съответствие с правото на ЕС. Комисията ще оценява всеки такъв проект за съответствие с Европейската регулаторна рамка въз основа на собствените му достойнства.

²⁷ Заключения на Съвета относно дипломатията в областта на енергетиката и климата (10995/15 и 11029/15).

ЕС ще подкрепя само инфраструктурни проекти, които са в съответствие с основните принципи на енергийния съюз, включително със стратегията за енергийна сигурност на ЕС²⁸. Диверсификацията на енергийните източници, доставчици и преносни маршрути е от ключово значение за гарантиране на сигурни и устойчиви доставки за европейските граждани и дружества. Енергийната сигурност на ЕС е тясно свързана с енергийната сигурност на неговите съседи²⁹. Енергийната общност играе централна роля в това отношение, като насърчава приоритетни проекти за взаимосвързаност, а също и като гарантира, че в региона се действа по правила, които са съвместими с тези на ЕС. Във връзка с това на Виенската среща на върха за Западните Балкани държавите от региона взеха решение за създаване на регионален пазар за електроенергия. В групата на високо равнище за свързаност на газопреносната система в Централна и Югоизточна Европа шест държави от Енергийната общност се присъединиха към Меморандума за разбирателство и одобриха план за действие заедно с девет държави от ЕС — отличен пример за факта, че енергийният съюз разширява ЕС и носи ползи отвъд границите му. През 2015 г. Комисията оказваше подкрепа на процеса на реформи в Енергийната общност. Международната енергийна харта бе подписана от Европейската комисия на Конференцията, състояла се на 20—21 май 2015 г. в Хага.

Откритите неотдавна залежи на природен газ в източната част на Средиземноморския регион увеличиха потенциала на този регион да допринесе за енергийната сигурност на Европа. Поради това сътрудничеството беше засилено чрез създаването на три евро-средиземноморски платформи — относно природния газ, регионалния електроенергиен пазар и насърчаването за енергия от възобновяеми източници и енергийна ефективност. През 2015 г. бяха подновени преговорите за транскаспийския газопровод и продължи работата по южния газов коридор.

През последните месеци вниманието се насочи особено към електроенергията. В някои държави членки свръхпредлагането на електроенергия беше намалено през последното десетилетие и сега възниква заплахата от спадове на мрежовото напрежение (brownouts). С цел да се направи оценка къде са действителните проблеми в електроенергийната система и да се установи най-добрият възможен начин за решаването им, бяха предприети няколко инициативи, за да се гарантира, че в регионален мащаб и въз основа на обща методика се извършва анализ на адекватността на производството на електроенергия³⁰.

Пътят напред

Геополитическите предизвикателства няма да изчезнат през 2016 г. ЕС ще трябва да води ефективно дипломатията си в областта на енергетиката и да изразява единна позиция пред трети държави. Той ще трябва също така да разработи съответни планове за действие по дипломатията в областта на енергетиката, така че да укрепва диверсификацията

С предвиденото за 2016 г. преработване на Регламента относно сигурността на доставките на газ се цели повишаване на устойчивостта на ЕС срещу смущения в

²⁸ COM(2014)330.

²⁹ JOIN(2015)50 придружено от SWD(2015)500.

³⁰ Вж. например декларацията на Германия и нейните съседи относно сигурността на доставките на електроенергия, <http://www.benelux.int/files/4414/3375/5898/Jointdeclaration.pdf>.

доставките. От особено важно значение ще бъде да се засили регионалното сътрудничество между държавите членки с цел както предотвратяване, така и смекчаване на последиците от сътресения в доставките, а също и за осигуряване на солидарност в случай на извънредна ситуация. Комисията възнамерява да представи същевременно и стратегия за втечнения природен газ (ВПГ) и за съхранението на газ, за да се гарантира, че Европейският съюз може да се възползва изцяло от потенциала за диверсификация, осигуряван от втечнения природен газ. Успоредно с това Комисията продължава да изтъква значението на енергията като цяло и по-специално на втечнения природен газ в продължаващите преговори по Трансатлантическото партньорство за търговия и инвестиции (ТПТИ).

С цел да се увеличи прозрачността и да се гарантира, че междуправителствените споразумения в областта на енергетиката са в съответствие с приложимото законодателство и политиките на ЕС, Комисията подготвя предложение за изменение на действащото Решение относно междуправителствените споразумения.

Комисията възнамерява да представи до края на 2016 г. нов правен инструмент относно сигурността на доставките на електроенергия, предназначен за повишаване на прозрачността, гарантиране на общ подход и по-добро решаване на трансграничните проблеми по сигурността на тези доставки. Предвижда се този инструмент да бъде изцяло обединен с преструктурирането на пазара на електроенергия.

В областта на ядрената енергетика публикуването през 2016 г. на нова примерна ядрена програма (PINС) ще осигури преглед на инвестициите, предвиждани от държавите членки до 2050 г. за всички етапи на ядрения цикъл. Тъй като половината от държавите — членки на ЕС, са изразили своето намерение да продължат да разчитат на този енергиен източник за производството на част от своята електроенергия, тази инициатива следва да внесе повече яснота относно потребностите в дългосрочен план от инвестиции в ядрената енергетика и относно управлението на ядрените пасиви.

Заключения относно политиката на равнища държава членка, регион и ЕС:

- *ЕС напредва в диверсифицирането на източниците, маршрутите и доставчиците на енергия. Обаче около 40 % от вноса на природен газ в ЕС през 2013 г. е бил от Русия и редица държави членки все още са изцяло или предимно зависими от доставки от Русия, а именно България, Чешката република, Естония, Финландия, Унгария, Латвия, Литва и Словакия.*
- *Три държави членки (България, Литва и Португалия) все още не отговарят на изискванията на Регламента за сигурността на доставките на газ по отношение на инфраструктурата.*
- *Необходими са допълнителни връзки по-специално на балтийските държави и Финландия с централноевропейския газов пазар, подобряване на връзките между някои държави членки (напр. Унгария, Румъния, България и Гърция, Португалия и Испания с Франция) и гарантиране, че всички държави членки имат достъп до разпределителни центрове за втечен газ и могат да се възползват от капацитета за втечен природен газ (ВПГ) на държавите, които са развили или могат да развият такъв капацитет.*

- *На регионално равнище, проведените през 2014 г. стрес тестове ясно показват предимствата на регионалното сътрудничество за предотвратяване или смекчаване на газова криза. Комисията вече насърчава активно това сътрудничество — например чрез групата на високо равнище за свързаност на газопреносната система в Централна и Югоизточна Европа (CESEC). Тази дейност следва да продължи.*
- *Държавите членки също трябва да засилят (регионалното) сътрудничество по отношение на сигурността на доставките на електроенергия и адекватността на нейното производство.*

6. ЕНЕРГИЕН СЪЮЗ ЗА НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ, ИНОВАЦИИ И КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТ

Постигнат напредък

Научните изследвания и иновациите (НИИ), както и конкурентоспособността са от първостепенно значение, за да се ускори преобразуването на енергетиката на ЕС и да се реализират ползите от него, изразяващи се в работни места и растеж, които може да донесе енергийният съюз. През септември 2015 г. Комисията представи съобщението „За интегриран стратегически план за енергийните технологии (план SET)“³¹. Така се дава нов тласък за разработването и внедряването на нисковъглеродни технологии чрез по-добро координиране и отдаване на приоритет на научните изследвания и иновациите в цяла Европа.

Финансирането е ключът за пазарната реализация на иновациите. Поради това Комисията и Европейската инвестиционна банка увеличават усилията си по Плана за инвестиции за Европа и Европейския фонд за стратегически инвестиции (ЕФСИ). В тази връзка по енергийните демонстрационни проекти InnovFin се предоставя рисково финансиране под формата на заеми, собствен капитал и гаранции, надхвърлящо традиционното подпомагане с безвъзмездни средства. Това следва да повиши конкурентоспособността на дружествата за новаторски енергийни технологии.

Системата на ЕС за търговия с емисии също предоставя възможности за финансиране за инвестиции в иновации. През 2014 г. държавите членки са използвали или са планирали да използват за цели, свързани с климата и енергетиката, средно около 87 % от общите приходи от тръжната продажба на квоти по системата на ЕС за търговия с емисии, възлизащи на 3,2 милиарда евро. Кумулативно финансиране в размер на 2,1 милиарда евро, което се очаква да привлече допълнителни частни инвестиции в размер на 2,7 милиарда евро, е на разположение по програмата NER 300 за иновационни проекти в 20 държави членки.

Предложенията на Комисията за изменение на Директивата за схемата на ЕС за търговия с емисии, представени през юли 2015 г., включват нов фонд за иновации и нов фонд за модернизация. Фондът за иновации се основава на програмата NER 300, но е с разширен обхват, така че се включват и иновации за ниски въглеродни емисии в промишлените сектори. Чрез подкрепа за нисковъглеродни иновационни и демонстрационни проекти фондът за иновации ще допринесе и за осъществяване на

³¹ C(2015)6317.

ключови действия по Европейския стратегически план за енергийните технологии. Новият фонд за модернизация е предназначен за държави членки, чийто брутен вътрешен продукт (БВП) на глава от населението е под 60 % от средната стойност за ЕС, и ще бъде насочен към модернизиране на енергийната система и подобряване на енергийната ефективност. В преработената Директива за схемата на ЕС за търговия с емисии също така се предлагат по-целенасочени правила относно риска от изместване на въглеродни емисии, за да се защити международната конкурентоспособност на секторите, които са най-силно изложени на риск от преместване на производството им извън ЕС.

В допълнение, рамковата програма „Хоризонт 2020“ включва решаваща подкрепа за целите на енергийния съюз за научни изследвания и иновации. За периода 2014—2015 г. нейното финансово участие възлезе на повече от 9 милиарда евро за подкрепа на научни изследвания в областта на енергетиката (включително ядрената), незамърсяващия транспорт, действията във връзка с климата и ефективното използване на ресурсите, икономиката на база биомаса и главните базови технологии. Освен това научните изследвания и иновациите спадат към най-често избраните области за интелигентна специализация — в повече от 100 региона в ЕС, което показва, че за тях ще бъдат разпределени значителни средства от европейските структурни и инвестиционни фондове. Платформата за интелигентна специализация в областта на енергетиката, стартирана от Комисията през 2015 г.³², следва да подпомага тази дейност.

Пътят напред

Като част от пакета за състоянието на енергийния съюз през 2016 г., Комисията възнамерява да представи интегрирана стратегия на енергийния съюз за научни изследвания, иновации и конкурентоспособност. Тази интегрирана стратегия следва да отразява резултатите от консултациите, които Комисията ще започне с държавите членки и със заинтересованите страни по три взаимосвързани направления: енергийни технологии, транспорт и конкурентоспособност в световен мащаб. Тя включва нарастване на публичните и частните инвестиции в научни изследвания и иновации, премахване на факторите, възпиращи иновациите, и преодоляване на пречките пред частното инвестиране. Следва да се подобри насърчаването на научните изследвания „предложени отдолу нагоре“ като важна характеристика на динамичната иновационна екосистема.

През 2016 г. ще се обърне внимание на по-ефективната координация между енергийния съюз, цифровия единен пазар и кръговата икономика. Това се отнася, наред с другото, за постепенната цифровизация на секторите на енергетиката и транспорта.

Енергийният преход ще доведе до промени в много сектори и следователно изисква по-голямо участие на социалните партньори. Това би могло да включва гарантиране, че уменията и схемите за обучение съответстват на нуждите на новите професионални профили, разглеждане на условията на труд в новите сектори или улесняване на социално справедлив преход в секторите или регионите, където ще бъдат загубени работни места. Комисията започна работа със социалните партньори на европейско равнище и ще продължи този диалог през 2016 г. Тя насърчава държавите членки и те

³² <http://s3platform.jrc.ec.europa.eu/s3p-energy>.

да обсъждат със социалните партньори последиците от енергийния преход и кой е най-добрият начин за тяхното предвиждане и управление³³.

Заклучения относно политиката на равнища държава членка, регион и ЕС:

- *Европейската промишленост, научноизследователските институти и иновативните участници от академичните среди като цяло имат добри позиции в света в областта на енергетиката. Много държави членки (включително Австрия, Дания, Финландия, Франция, Германия и Обединеното кралство) полагаха значителни усилия за насърчаване на иновациите и възможностите за бизнес в областта на енергийната ефективност и нисковъглеродните технологии. Това е една от причините, поради които въпреки икономическата и финансовата криза заетостта отбеляза растеж в сектора на енергията от възобновяеми източници с почти половин милион нови работни места, създадени в ЕС през последните пет години.*
- *Положителните инициативи, предприети напоследък от някои държави членки (включително Франция, Нидерландия и Португалия), доведоха до данъчни системи, които са по-благоприятни за околната среда и растежа. В редица държави членки остават още възможности за промяна на данъчната система по начин, който стимулира заетостта и конкурентоспособността, като същевременно допринася за целите на енергийния съюз³⁴. Държавите членки, които се заемат с такава промяна на данъчната система, следва същевременно да гарантират избягването на несъразмерни въздействия върху ценовата достъпност на енергията. Необходими са базови благоприятни условия за пазарната реализация на иновациите. Данъчните реформи имат потенциал да спомогнат за този преход чрез по-добро отразяване на екологичните и икономическите разходи — например в областта на транспорта и мобилността.*

³³ Програмата за нови умения в целия ЕС, която подготвя Комисията, следва да съдържа мерки за по-добро предвиждане на потребностите от нови умения и подобряване на прозрачността и признаването на квалификациите.

³⁴ Доклад за данъчните реформи в държавите — членки на ЕС (*Tax Reforms Report in the EU Member States*), 2015 г. (ноември) — Taxation Paper N°58; http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/taxation/gen_info/economic_analysis/tax_papers/taxation_paper_58.pdf.

7. РЕАЛИЗАЦИЯ НА ЕНЕРГИЙНИЯ СЪЮЗ

Постигнат напредък

За енергийния съюз е необходим надежден и прозрачен процес на управление, заложен в законодателството, за да се гарантира, че всички свързани с енергетиката действия на европейско, регионално, национално и местно равнище допринасят за целите на енергийния съюз.

На политическо равнище, заместник-председателят Шефчович предприе през последните няколко месеца обиколка във връзка с енергийния съюз. Той започна диалог с националните правителства и парламенти, Европейския парламент, заинтересованите страни и гражданите. Тези посещения, както и множеството информационни дейности на редица други комисари и особено на комисаря Ариас Канете, спомогнаха за вслушване и обсъждане на енергийния съюз и предоставяните от него възможности за ЕС и държавите членки.

Подкрепен от технически диалог с държавите членки, този процес доведе до много по-ясна представа на равнище държава членка за възможностите, силните страни, заплахите и слабите страни на енергийния съюз, както може да се види в придружителните информационни материали, заверени с държавите членки в резултат на двустранни обсъждания³⁵. Това доведе също до предложената методика за ключовите показатели, приложена към настоящия доклад за енергийния съюз³⁶. В работния документ на службите на Комисията съпоставително е показано положението в ЕС за петте измерения на енергийния съюз, използвайки тези първи ключови показатели. Ключовите показатели ще се използват в бъдеще, за да се измерва и наблюдава напредъка към енергийния съюз.

За енергийния преход е необходимо стратегическо планиране. Понастоящем само около една трета от държавите членки разполагат с всеобхватни стратегии в областта на енергетиката и климата за след 2020 г., включително национални индикативни цели за емисиите на парникови газове, енергията от възобновяеми източници и енергийната ефективност. Това е повод за сериозна загриженост с оглед на необходимостта да се създаде предвидима рамка за инвестиции в области, които често изискват дългосрочно планиране.

Пътят напред

Интегрираните национални планове в областта на енергетиката и климата, отнасящи се за всички пет измерения на енергийния съюз, са необходими инструменти за засилване на стратегическото планиране. Те ще са от важно значение за постигането на целите за 2030 г. Съответният документ с упътване, приложен към настоящия доклад за състоянието на енергийния съюз, предоставя основата, за да започнат държавите членки разработването на своите планове за периода, обхванат от рамката с хоризонт 2030 г.

³⁵ Информационните материали на държавите членки са включени в SWD(2015)208—209, 217—242.

³⁶ SWD(2015)243.

Незабавно следва да започне подготвителната работа, за да се предостави сигурност и предвидимост на организаторите на проекти и инвеститорите в бързо променяща се околна среда. Поради това държавите членки следва да представят проекти на националните планове през 2017 г. като основа за по-нататъшни обсъждания с оглед тези национални планове да бъдат завършени 2018 г., така че изпълнението им да започне значително по-рано от 2021 г.

Необходимо е също националните планове да отразяват резултатите от регионални консултации в областите, за които засиленото сътрудничество със съседните държави членки ще бъде от полза. Комисията възнамерява да представи през 2016 г. упътване относно начините за укрепване на регионалното сътрудничество в по-широк смисъл, както и за улесняването от Комисията на регионални подходи.

С цел да се следи напредъкът, трябва да бъде въведена прозрачна система за мониторинг въз основа на ключови показатели, както и на двугодишни доклади на държавите членки относно напредъка по националните им планове. Комисията възнамерява да оценява колективния напредък, постигнат на равнище ЕС, в своите годишни доклади за състоянието на енергийния съюз, и при необходимост да предлага политически действия и мерки, за да се осигури изпълнението на целите на енергийния съюз.

Въз основа, наред с другото, на проверка на пригодността на съществуващите задължения за докладване³⁷ и продължаващите обсъждания с държавите членки, Европейският парламент и заинтересованите страни, Комисията предвижда да представи през 2016 г. предложение за рационализиране на изискванията към държавите членки и Комисията за планиране и докладване във връзка с действията в областта на енергетиката и климата, за да се намали възможно най-скоро ненужната административна тежест в съответствие с програмата за по-добро регулиране и изискванията за планиране и докладване да се съгласуват с Рамковата стратегия за енергийния съюз.

8. ЗАКЛЮЧЕНИЯ И ПЕРСПЕКТИВИ

От съществено значение е да се запазят амбицията, балансът и динамиката, породени от обявяването през февруари 2015 г. на Рамковата стратегия за енергийния съюз. 2016 г. ще бъде важна година, година на действие, през която заложената в стратегията за енергийния съюз визия ще бъде изразена в законодателни инициативи на равнище ЕС, в по-голяма съгласуваност на нашите ангажменти с външни партньори и в по-нататъшно развитие и осъществяване на енергийния съюз.

³⁷ Точка 10 от инициативите по Програмата за пригодност и резултатност на регулаторната рамка (REFIT), приложение II към работната програма на Комисията (COM(2015)610).